

דעות, ישראל היום 28.3.22

הומלס, מול מכבשי האכיפה

השילוב של העבירה שעליה נידון שמעון לשנתיים מאסר, הפיקוח המיותר, היותו הומלס והיעדר הייצוג המשפטי - מזכיר את דברי ויקטור הוגו: "יש בתרבותנו רגעי זוועה: אלו שבהם פוסק החוק על הידרדרותו של אדם, שבהם מפקירה החברה יצור אנושי לגורלו"

[פרופ' בועז סנג'ור](#)

28/3/2022, 11:07 עודכן 28/3/2022, 10:37,

ב-2016 הורשע שמעון במעשה מגונה ונידון לשנתיים מאסר. מדובר בנשיקה לשכנה ידידה ללא הסכמתה. שמעון מספר שחשב שהנשיקה רצויה, אבל אפילו אם חשד שאין הסכמה, העונש חריג בחומרתו. נוסף על כך, הוצא לו צו פיקוח על עברייני מין, בהתבסס על עבירה שהתיישנה.

הפיקוח מחייב קשר עם קצין פיקוח, והדברים הסתבכו, בעיקר משום ששמעון חסר בית. קציני הפיקוח עובדים בסמוך למגוריהם, ושמעון נאלץ לנדוד בין ספסלי רחוב בערים שונות. שוב ושוב נקטע הקשר עם המפקחים המתחלפים. בפסק הדין שניתן עתה, בעקבות כתב אישום שייחס לשמעון הפרת תנאי פיקוח ועבירות נלוות, כתב השופט על "מעגל הקסמים של ניתוק קשר - הגשת תלונה - מעצרו של הנאשם בגין ההפרה, וחוזר חלילה". כך נעצר שמעון בשנים האחרונות לתקופות המצטברות לתשעה חודשים.

בהיותו עני ונוכח אפשרות המאסר, זכאי שמעון לייצוג מטעם הסנגוריה הציבורית. אלא שיחסיו עם אנשיה עלו על שרטון. הוא ביקש מהשופט סנגור במימון ציבורי, ובקשתו נדחתה. בפסק הדין השופט זוקף לחובת שמעון, שנאלץ לייצג את עצמו, בזמן שיפוטי.

שמעון הסביר שבחלק מהמועדים שלגביהם הואשם באי־שמירת קשר לא היה לו טלפון, לעיתים משום שהוחרם כשנעצר. השופט קבע שהיה יכול להתקשר מטלפון ציבורי, אלא שבימינו אין הרבה כאלה. שמעון העיד שקציני הפיקוח לא מאפשרים לנהל אורח חיים נורמלי ו"יורדים לחייו". כך למשל, כשקיבץ נדבות בהילולת הבאבא סאלי בנתיבות, ניגש אליו קצין פיקוח שאינו מכיר, מוסווה כחרדי, ודרש ממנו להסתלק ולהתייצב למחרת בראשל"צ. התביעה טענה ששמעון הפר תנאי פיקוח שאסר עליו

"לעבוד בעבודה המאפשרת קשר וקרבה לקטינים ו/או קטינות, או בעבודה המאפשרת שהייה ביחידות עם נשים". הוא עצמו הסביר שאין איסור להימצא במקומות ציבוריים. נוסף על כך, התורמים לקבצנים הם מבוגרים, ושמעון צריך לאכול. השופט דחה את טענותיו, קבע שהפר תנאי פיקוח והרשיעו.

מהו העונש הראוי? התביעה הציגה מקרים דומים או חמורים יותר, שהעונשים שנגזרו בהם נעו בין עונש ללא מאסר לבין חודשי מאסר אחדים, ובכל זאת ביקשה להחמיר ולגזור על שמעון 18 חודשי מאסר. השופט עמית מיכלס קיבל את בקשתה במלואה. העונש אינו פרופורציונלי לעבירות. הוא קשה במיוחד למי שהוכתר כעבריין מין וצפוי להתעללות בכלא, והמאסר יעלה לציבור כ-400 אלף שקלים, מלבד עלות ההליכים המשפטיים.

עד שהתברר כתב אישום זה, הזדרזה אותה תובעת, עו"ד נתיאה פיצחדזה מפרקליטות מחוז מרכז, להגיש נגד שמעון כתב אישום דומה, עם תאריכים אחרים שבהם לא היה בקשר עם המפקחים, בצירוף בקשה למעצרו עד תום ההליכים. משום מה לא איחדה את התיקים כמקובל, כך שעלול להיגזר מאסר נוסף. האם לשיטת הפרקליטות עליו להיכלא לנצח?

אולי הפיקוח היקר מיותר? הרי לא מדובר, חלילה, באונס. השופט מסתמך על גישה מיושנת של התביעה, שלפיה מי שלא השתלב בהליך השיקומי נותר מסוכן. המחקרים מלמדים שהרשויות לא מצליחות לנבא "מסוכנות", וכל השיטות נכשלות: הניבוי הקליני, הניבוי הסטטיסטי והניבוי המשפטי. דווקא לשיטת הניבוי הטובה ביותר, מבחן המציאות, השופט לא מייחס חשיבות: במשך שמונה השנים שמאז המעשה המגונה, שמעון לא עבר עבירת מין. נוסף על כך, הוא בן 56, והמחקרים מלמדים שבגיל כזה היצר פוחת והמסוכנות יורדת, אפילו כשהתקיימה. אצל שמעון, ספק אם התקיימה אי פעם.

שילוב העבירה שעליה נידון שמעון לשנתיים מאסר, הפיקוח המיותר, היותו הומלס והיעדר הייצוג המשפטי - שילוב שהולך למאסר של שנה וחצי בשל הפרת תנאי פיקוח - מזכיר את גורל ז'אן ולז'אן ב"עלובי החיים", שם כתב ויקטור הוגו: "יש בתרבותנו רגעי זוועה: אלו שבהם פוסק החוק על הידרדרותו של אדם, שבהם מפקירה החברה יצור אנושי לגורלו."

פרופ' בועז סנג'רו

פרופ' סנג'רו הוא מייסד האתר "ביקורת מערכת המשפט הפלילי" ו"המכון לבטיחות במשפט הפלילי" ומלמד במכללות האקדמיות גליל מערבי וספיר